

W najnowszym numerze „Dolnego Śląska” (23/2020) przyglądamy się Odrze w całym bogactwie pytań, które wywołuje, począwszy od... początków. Część poświęconą przyrodniczym, gospodarczym, politycznym i społeczno-kulturowym aspektom odrzańskiej problematyki otwiera artykuł czterech naukowców reprezentujących astrofizykę, archeologię, biologię i kulturoznawstw, którzy spojrzeli na Odrę jako cząstkę uniwersum natury, poddaną jej prawom i z tych praw wynikającą od początku Wszechświata przed miliardami lat po czasy dzisiejsze. Ta historia naturalna rzeki obecna jest w każdej kropli wody z niej zaczerpniętej, w każdym meandrze jej koryta, w każdym głosie ptaka żyjącego wśród przybrzeżnych szuwarów. Urodę rzeki ukazujemy w licznych barwnych ilustracjach.

Dzieje związków człowieka z Odrą są nieporównanie krótsze niż jej historia naturalna. O nich traktują kolejne artykuły. Ryszard Sławczyński przybliży rzekę i jej związki z aktywnością ludzką w krótkim przewodniku od źródeł do ujścia, a Wiesław Łabęcki koncentruje się na różnorodnych aspektach Środkowego Nadodrza. W artykule Grzegorza Straucholda historia Odry toczy się już w czasie polskiej obecności na Ziemiach Zachodnich i jest dyktowana przez polityków dążących do politycznych i ekonomicznych uzasadnień tego stanu.

Kolejne artykuły odnoszą się głównie do związków Odry z gospodarką człowieka i różnorodnych skutków tych związków. Antoni Bok pisze o zmaganiach społeczności wiejskich z klęskami powodzi na obszarach intensywnej produkcji rolnej, Dariusz Przybytek pokazuje, jak w dziejach Wrocławia wprzęgano Odrę w jego funkcjonowanie, a Karol Kolouszek omawia rolę Odry w rozwoju wrocławskiego przemysłu. Część pierwszą zamyka artykuł Doroty Simonides i Teresy Smolińskiej poświęcony społecznościom żyjącym w ciągu wieków nad Odrą i tworzącym tu swoistą, wieloetniczną kulturę ludową, w której rzeka odgrywa szczególną rolę, określając warunki i sposób życia ludzi oraz ich aktywność, także artystyczną.

Część druga poświęcona jest twórczości poetów, malarzy i muzyków, w której Odra stanowi główny motyw. Otwiera tę część artykuł Anny Stodolnej-Rybczyńskiej przedstawiający w selektywny i subiektywny – ale bogato udokumentowany – sposób inspiracje artystyczne, jakie niesie rzeka w twórczości poetów i malarzy. Przykładem tych inspiracji jest krótki dziennik rejsu Odrą młodego Josepha von Eichendorffa (późniejszego najwybitniejszego poety śląskiego romantyzmu) przedstawiony i przetłumaczony przez Antoniego Boka.

W części tej prezentujemy też skromny wybór utworów poetyckich pochodzących z przygotowanego przez Ryszarda Sławczyńskiego obszernego zbioru tekstów *Kiedy Ty mówisz Odra*, którego drugie, rozszerzone wydanie ukazało się w grudniu 2020 r.

W kolejnej części, zatytułowanej „Spotkajmy się nad Odrą” prezentujemy teksty, których główną intencją jest ukazanie aktywności społecznej i artystycznej oraz rekreacji na Odrze i nad Odrą.